

Maahanmuuttoviraston ohje kuntamallin mukaisesta majoituksesta ja ohjauksesta

Tässä ohjeessa annetaan tietoa kuntamallissa mukana oleville kunnille majoituksen ja ohjauksen tuottamisesta tilapäistä suojelua hakeville ja saaville henkilöille. Ohjeessa tarkennetaan kuntamallin sopimuksen liitteenä olevassa palvelukuvauksessa määritellyjä kunnan ja vastaanottokeskuksen vastuita kuntamallissa sekä annetaan yleistä tietoa vastaanottopalveluiden tarjoamisesta.

Kuntamallin tarkoituksena on mahdollistaa tilapäistä suojelua hakevien ja saavien henkilöiden majoittuminen siellä, mihin he ovat asettautuneet Suomeen saapuessaan. Kyseessä on nopea ja väliaikainen ratkaisu, jossa kunta tuottaa vastaanottokeskukselle ja tilapäistä suojelua hakeville ja saaville henkilöille vastaanottoon kuuluvia majoitus- ja ohjauspalveluita.

Kuntamallia toteutetaan Maahanmuuttoviraston, vastaanottokeskusten ja kuntien hyvässä yhteistyössä ja yhteistoimintana.

Sisällysluettelo

Maahanmuuttoviraston ohje kuntamallin mukaisesta majoituksesta ja ohjauksesta	1
1. Kuntamalli.....	3
2. Keskeiset määritelmät	3
3. Maahanmuuttoviraston rooli	4
4. Kuntamalliin osallistuvat kunnat	4
5. Kuntamallin piiriin kuuluvat henkilöt	5
6. Vastaanottokeskuksen tehtävät kuntamallissa	5
7. Kunnan tehtävät kuntamallissa	5
7.1. Majoitus	6
7.2. Neuvonta ja ohjaus.....	7
8. Vastaanottokeskuksen palvelut ja toiminta kuntamallissa	8
8.1. Sosiaalipalvelut	8
8.2. Vastaanottoraha.....	8
8.3. Työ- ja opintotoiminta.....	9
8.4. Neuvonta ja ohjaus.....	9
8.5. Vapaaehtoinen paluu	10
8.6. Vastaanottopalveluista perittävät maksut	10
9. Terveyspalveluiden järjestäminen	10
9.1. Terveyspalveluiden koordinointi kuntamallissa	11
9.2. Vastaanottokeskusten ulkopuolisten terveyspalvelujen käytännön järjestelyt	11
9.3. Yhteistyöstä sopiminen	12
10. Tulkkaukset.....	12
11. Henkilötietojen käsittely	12
12. Asiakkaan majoituskunnasta päättäminen	12
12.1. Asiakassiirrot.....	13
13. Kustannusten korvaaminen	13
13.1. Laskun liitteenä toimitettavat tiedot.....	14
13.2. Muut korvattavat kustannukset	14
13.3. Kustannukset, joita ei korvata	15
14. Valvonta.....	16

1. Kuntamalli

Ukrainasta paenneiden auttamiseksi otettiin EU:ssa käyttöön tilapäisen suojelun direktiivi 4.3.2022. Suomi ja muut EU-maat alkoivat myöntää tilapäistä suojelua Ukrainasta sotaa pakeneville henkilöille. Tilapäistä suojelua hakeneella ja saavalla henkilöllä on oikeus asua vastaanottokeskuksessa, oikeus vastaanottokeskuksen järjestämiin palveluihin ja työntekoon Suomessa. Tilapäisen suojelun oleskelulupia myönnetään tällä erää 4.3.2023 saakka.

Ukrainan kansalaiset saavat oleskella ja liikkua EU:ssa viisumivapaasti biometrisellä passilla 90 vuorokautta. Monet ukrainalaiset ovat saapuneet Suomeen viisumivapaan liikkumisen turvin ja asettuneet sellaisille paikkakunnille, joilla heillä on ennestään sukulaisia, tuttavita tai aiemmilta vuosilta tuttu kausityönantaja. Lisäksi monet vapaaehtoiset ovat avustaneet Ukrainasta paenneita siirtymään Suomeen eri kuntiin. Monet kunnat ovat joutuneet yllättäen järjestämään tilapäistä suojelua hakeville ja saaville henkilöille majoitusta ja muita palveluja, joiden järjestäminen kuuluisi vastaanottolain mukaan vastaanottokeskukselle.

Kuntamallin tarkoituksena on mahdollistaa tilapäistä suojelua hakevien ja saavien henkilöiden (myöhemmin henkilö) majoittuminen siellä, mihin he ovat asettautuneet Suomeen saapuessaan. Kuntamallissa kunnille korvataan sovittujen majoitus- ja ohjauspalveluiden tuottamisesta 1.5. 2022 lähtien. Korvaukset perustuvat lakiin kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011). Kuntamalliin osallistuminen on kunnille vapaaehtoista.

2. Keskeiset määritelmät

Tilapäistä suojelua hakeva tai saava henkilö; Tilapäinen suojelu on tarkoitettu Ukrainasta sotaa pakeneville henkilöille. Tilapäisen suojelun tarkoituksena on, että näille henkilöille voidaan tarjota nopeasti väliaikaista suojelua. Lisätietoa: <https://migri.fi/tilapainen-suojelu>

Kansainvälistä suojelua hakeva henkilö; Kansainvälistä suojelua (turvapaikkaa) hakeva henkilö on hakenut kansainvälistä suojelua ulkomaalaislain (301/2004) 95 §:n mukaisesti.

Laki kansainvälistä suojelua hakevien vastaanotosta ja ihmiskaupan uhrien auttamisesta (746/2011); Nk. vastaanottolain tarkoituksena on turvata kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan toimeentulo ja huolenpito. Laki säätelee vastaanottokeskustoimintaa ja vastaanottopalveluita.

Vastaanottokeskus on paikka, johon turvapaikanhakija tai tilapäistä suojelua saava henkilö majoitetaan ja joka järjestää ja tuottaa vastaanottopalvelut ja muun vastaanottoon kuuluvan toiminnan. Vastaanottokeskus voi olla laitospuolinen tai perustua vastaanottokeskuksen vuokraamiin asuntoihin.

Vastaanottopalvelut ja muu vastaanottoon kuuluva käytännön toiminta; Vastaanottoon kuuluvia palveluita ovat majoitus, sosiaali- ja terveyspalvelut, vastaanotto- ja käyttöraha, työ- ja opintotoiminta, tulkkaus ja vapaaehtoisen paluun tukeminen. Muuta vastaanottoon kuuluvaa toimintaa on esimerkiksi neuvonta ja ohjaus.

Vastaanottokeskuksen ulkopuoliset julkiset ja yksityiset palvelut; Osa vastaanottokeskuksen tarjoamista palveluista tuotetaan tai järjestetään vastaanottokeskuksen ulkopuolisten julkisten ja yksityisten palveluntuottajien toimesta. Tällaisia palveluita ovat tyypillisesti esimerkiksi tietyt terveydenhuollon palvelut ja lastensuojelu.

Yksityismajoitus; Asiakas voi järjestää majoituksensa itse. Asiakas saa muut vastaanottopalvelut siitä vastaanottokeskuksesta, jonka asiakkaaksi hänet on rekisteröity. Yksityismajoituksessa asuva asiakas asuu yleensä perheensä, ystäviensä tai sukulaistensa luona. Asiakas voi myös vuokrata itselleen asunnon. Vastaanottolain mukaan vastaanottokeskus ei korvaa yksityismajoituksesta syntyviä kustannuksia eikä asumisen kuluja (esim. vuokra, vesi-/sähkö) huomioida menoina vastaanottorahan laskelmassa. Jos henkilö ei voi enää asua yksityismajoituksessa, tulee hänen ottaa yhteyttä vastaanottokeskukseen. Henkilölle osoitetaan majoituspaikka sellaisesta vastaanottokeskuksesta, jossa on tilaa.

Yksityismajoituspalvelupiste; Yksityismajoituspalvelupiste järjestää ja tuottaa vastaanottopalvelut yksityismajoituksessa asuville asiakkaille.

3. Maahanmuuttoviraston rooli

Maahanmuuttovirasto huolehtii, että Suomessa on kulloinkin tarvittava määrä vastaanottokeskuksia ja vastaanottokapasiteettia. Maahanmuuttovirasto voi pitää itse yllä vastaanottokeskuksia tai sopia vastaanottokeskustoiminnan järjestämisestä ja tuottamisesta kunnan, kuntayhtymän, muun julkisoikeudellisen yhteisön taikka yksityisen yhteisön tai säätiön kanssa.

Vastaanottojärjestelmän ja vastaanottokeskusten käytännön toiminnan ohjaus, suunnittelu ja valvonta kuuluvat Maahanmuuttovirastolle. Maahanmuuttovirasto antaa viranomaisohjeita vastaanottotoimintaa ohjaavan lainsäädännön tueksi.

4. Kuntamalliin osallistuvat kunnat

Kuntamalliin osallistuvat ne kunnat, jotka ovat tehneet sopimuksen kuntamallin mukaisesta toiminnasta ja vastaanottopalvelujen tuottamisesta alueensa vastaanottokeskuksen kanssa. Sopimus on edellytys kuntamalliin kuuluvien korvausten maksamiselle 1.5.2022 alkaen. Osallistuminen on kunnille vapaaehtoista.

Maahanmuuttovirasto määrittelee, mikä alueella sijaitsevista vastaanottokeskuksista vastaa kunkin kunnan kanssa laadittavasta sopimuksesta ja sen tekemiseen liittyvistä keskusteluista.

5. Kuntamallin piiriin kuuluvat henkilöt

Kuntamalli koskee ainoastaan tilapäistä suojelua hakeneita ja saavia henkilöitä. Kuntamalli ei koske henkilöitä, jotka ovat hakeneet pelkästään kansainvälistä suojelua (turvapaikanhakijat). Mikäli henkilöllä on vireillä kansainvälisen suojelun hakemus ja hän on samanaikaisesti hakenut ja/tai saanut tilapäistä suojelua, voi asiakas olla mukana kuntamallin mukaisessa palvelussa.

Kuntamallin piirissä olevan henkilön tulee olla rekisteröitynyt kunnan kanssa sopimuksen tehneen vastaanottokeskuksen asiakkaaksi ja henkilön kuulumisesta kuntamalliin tulee olla sovittu vastaanottokeskuksen kanssa. Kunnan tulee ilmoittaa vastaanottokeskukselle välittömästi uusista kuntamallin piiriin tulevista henkilöistä.

Kuntamallissa tarkoituksena ei ole, että henkilöt muuttavat ja siirtyvät kuntamallissa mukana olevien kuntien välillä, siirtäen majoitustaan kunnasta toiseen.

Kuntamallin piiriin eivät kuulu yksityismajoituksessa asuvat henkilöt.

6. Vastaanottokeskuksen tehtävät kuntamallissa

Vastaanottokeskus tekee kuntamallissa kunnan kanssa sopimuksen majoituspalvelun ja majoituspalveluun sisältyvän neuvonnan ja ohjauksen tuottamisesta. Vastaanottokeskus tekee tiivistä yhteistyötä kunnan kanssa. Vastaanottokeskus tukee kunnan tekemää ohjaus- ja neuvontatyötä ja kunta voi ongelmatilanteissa kääntyä vastaanottokeskuksen puoleen.

Vastaanottokeskus pitää kirjaa kunnassa asuvista henkilöistä, jotka on rekisteröity kuntamallin asiakkaiksi. Henkilöt rekisteröidään ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään (UMA-järjestelmä) vastaanottokeskuksen asiakkaaksi. Rekisteröinti toimii pohjana kustannusten korvaamisella ja kunnan laskutukselle kuntamallista aiheutuneista kustannuksista.

7. Kunnan tehtävät kuntamallissa

- Kunta tekee sopimuksen palvelujen tuottamisesta ja kuntamallin mukaisesta toiminnasta alueen vastaanottokeskuksen kanssa

- Kunta tuottaa kuntamallin piiriin kuuluville ja vastaanottokeskuksen kanssa sovituille henkilöille asianmukaisesti kalustetut, asumiseen tarkoitetut, säädöstenmukaiset asunnot (majoituspalvelu)
- Kunta tuottaa kuntamallin piiriin kuuluville ja vastaanottokeskuksen kanssa sovituille henkilöille majoituspalveluun sisältyvää neuvontaa ja ohjausta
- Kunta vastaa asunnosta ja asumisesta henkilön koko kunnassa oleskelun ajan, mikäli kunta laskuttaa vastaanottokeskusta majoituspalvelun tuottamisesta kyseiselle henkilölle
- Kunta pitää rekisteriö kuntamallissa asuvista henkilöistä
- Vastaa tuottamiensa palveluiden laadusta ja asianmukaisuudesta

Kuntamallissa kunta tuottaa tilapäistä suojelua hakevien ja saavien henkilöiden majoituspalvelut sekä antaa henkilöille majoitukseen ja arkeen liittyvää ohjausta ja neuvontaa. Vastaanottokeskus vastaa muiden vastaanottopalveluiden järjestämisestä.

Kuntamalliin eivät kuulu ne palvelut ja toiminta, jotka kunta järjestää henkilöille muuten. Näitä ovat esimerkiksi varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, oppilashuolto (sis. koulu- ja oppilasterveydenhuolto), lastensuojelu ja kiireellinen akuutteihin tilanteisiin annettava terveydenhuolto sekä COVID-19-rokotusten järjestäminen henkilöille. Kunta voi myös tarjota henkilöille halutessaan erilaista kotoutumista ja hyvinvointia edistävää muuta toimintaa, kuten harrastusmahdollisuuksia.

7.1. Majoitus

Kuntamallin piiriin kuuluvat henkilöt majoitetaan kunnan omistamissa tai vuokraamissa asunnoissa, joiden tulee olla asumisen vaatimukset täyttäviä. Ympäristöministeriön asuin-, majoitus-, ja työtiloista annetun asetuksen (1008/2017) mukaan tällaisella asunnolla tarkoitetaan keittiöllä, keittokomerolla tai keittotilalla varustettua yhden asuinhuoneen tai useampia asuinhuoneita käsittävää, ympärivuotiseen asumiseen tarkoitettua kokonaisuutta, jolla on oma välitön sisäänkäyntinsä. Kunta on vastuussa majoituksen laadusta ja tarkoituksenmukaisuudesta.

Kunnan tuottamaan majoitukseen sisältyy asuntojen kalustaminen ja tarvittavat varusteet, sähkö, vesi, jätehuolto, huoltotyöt, vakuutukset sekä asuntojen ennallistaminen sen jälkeen, kun henkilö muuttaa pois asunnosta.

Majoitukseen varattavien asuntojen tulisi sijaita hyvien kulkuyhteyksien päässä, julkisen liikenteen varrella. Kulkuyhteys esimerkiksi ruokakauppaan tulee olla kohtuullinen.

Kunta tai muu taho ei saa periä henkilöltä maksua tai edellyttää muuta vastiketta majoituksesta.

Jos kunta päättää lopettaa henkilön majoittamisen hänelle tarjotussa asunnossa, siitä tulee ilmoittaa sekä henkilölle että vastaanottokeskukselle vähintään 30 päivää ennen majoituksen päättymistä. Ilmoitus tulee tehdä kirjallisesti.

7.2. Neuvonta ja ohjaus

Majoituspalveluun kuuluu henkilöille annettava neuvonta ja ohjaus. Arjessa tapahtuva neuvonta ja ohjaus tehdään lähtökohtaisesti kunnan toimintana, eikä vastaanottokeskuksesta käsin.

Neuvonta ja ohjaus sisältää ainakin:

- asumiseen liittyvää neuvontaa ja ohjausta (sis. asumisen turvallisuus ja asunnon siivous ja kunnossapito)
- neuvontaa ja ohjausta arjen asioiden hoitamiseen (esimerkiksi pankkitilin avaaminen, harrastuksiin hakeutuminen, verokortin saaminen, kouluun ja varhaiskasvatukseen hakeutuminen, TE-palveluihin hakeutuminen, työssäkäyntiin liittyvät kysymykset, vastaanottorahan hakeminen)
- vastaanottokeskuksen kanssa sovittua muuta neuvontaa ja ohjausta, esimerkiksi vastaanottokeskuksen toimintaan ja vastaanottopalveluihin liittyen

Kunnan on hyvä vastuuttaa kuntamallin majoituksessa asuva henkilö hoitamaan asioitaan huolella ja yhteistyössä kunnan kanssa. Kuntamallissa majoittuvalla henkilöllä on velvollisuus huolehtia asunnon säännönmukaisesta siivouksesta ja kunnossapidosta. Kunnan tehtävä on ohjeistaa majoittujia asiassa.

Kunnan tulee myös ohjata ja auttaa henkilöä hakeutumisessa vastaanottokeskuksen palveluihin, mikäli henkilö tarvitsee sosiaalipalveluita tai terveydenhuollon palveluita. Kunnan tulee tehdä hyvää ja tiivistä yhteistyötä vastaanottokeskuksen kanssa ja huolehtia asianmukaisen ja tarvittavan tietojenvaihdon toteutumisesta. Neuvonnalla ja ohjauksella tavoitellaan myös henkilöiden omatoimisuuden ja itsenäisen asioiden hoitamisen kehittymistä.

Kunnalle majoituksesta maksettavassa korvauksessa on huomioitu neuvonta ja ohjaus. Kunta voi tuottaa neuvonnan ja ohjauksen haluamallaan tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kunnan ei tarvitse tuottaa ohjausta ja neuvontaa kunnan alueella yksityismajoituksessa asuville henkilöille. Siitä vastaa vastaanottokeskus.

Kunta toimittaa tiedot majoitus- ja ohjauspalvelua tekevistä ja siihen osallistuvista työntekijöistä vastaanottokeskukselle yhteistyötä ja yhteistoimintaa varten.

Kunta voi käyttää ohjauspalvelun tuottamisessa tarvittavia tulkkauksen- ja käännöspalveluita (ks. kpl 10.)

8. Vastaanottokeskuksen palvelut ja toiminta kuntamallissa

8.1. Sosiaalipalvelut

Vastaanottolain mukaan henkilöllä on oikeus saada sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:ssä tarkoitettuja sosiaalipalveluja, jos sosiaalihuollon ammattihenkilö arvioi ne välttämättömiksi sinä aikana, jona henkilö on oikeutettu vastaanottopalveluihin. Sosiaalihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettua sosiaaliryöstä ja 16 §:ssä tarkoitettua sosiaaliohjausta tekee vastaanottokeskuksessa sosiaalihuollon ammattihenkilö. Työhön kuuluu neuvontaa, ohjausta, sosiaalisten ongelmien selvittämistä ja muita tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilöiden ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista sekä yhteisöjen toimivuutta.

Välttämättömien sosiaalipalvelujen palvelutarpeen arvioinnista ja välttämättömien sosiaalipalvelujen järjestämisestä kuntamallissa mukana olevalle henkilölle vastaa vastaanottokeskus. Kunta ohjaa henkilön tarvittaessa vastaanottokeskuksen sosiaalipalveluiden piiriin. Tarvittaessa voidaan käyttää vastaanottokeskuksesta saatavaa huoli-ilmoituslomaketta. Vastaanottokeskus selvittää henkilön ja muiden asianosaisten näkemykset tuen tarpeesta, palveluista ja tukitoimista sekä arvioi onko henkilöllä haavoittuvasta asemasta johtuvia erityistarpeita.

8.2. Vastaanottoraha

Henkilölle myönnetään vastaanottoraha ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömän toimeentulon turvaamiseksi ja itsenäisen selviytymisen edistämiseksi, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, muista tuloistaan tai varoistaan, itseensä nähden elatusvelvollisen huolenpidolla tai muulla tavalla. Henkilön käytössä olevat tulot ja varat vaikuttavat mahdollisuuteen saada vastaanottorahaa ja vastaanottorahan määrään.

Vastaanottorahaa muodostuu vastaanottorahan perusosasta ja täydentävästä vastaanottorahasta.

Vastaanottorahan perusosa kattaa

- vaatemenot,
- vähäiset terveydenhuoltomenot: esimerkiksi laastarit, käsikaupan särkylääkkeet, voiteet, vitamiinit
- paikallisliikenteen ja puhelimen käytöstä aiheutuvat menot,
- muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot sekä
- ruokamenot silloin, kun vastaanottokeskus ei järjestä ateriapalvelua.

Täydentävä vastaanottoraha kattaa henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat tarpeelliseksi harkitut menot. Täydentävää

vastaanottorahaa harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota henkilöihin, joilla on haavoittuvasta asemasta johtuvia erityistarpeita.

Vastaanottorahaa ja täydentävää vastaanottorahaa haetaan lomakkeella siitä vastaanottokeskuksesta, johon asiakas on rekisteröity. Henkilö / kunta saa lomakkeen vastaanottokeskukselta.

Vastaanottokeskus tekee päätöksen vastaanotto- tai käyttörahan myöntämisestä. Vastaanottorahan myöntämispäätöksessä sovelletaan soveltuvin osin toimeentulotukilakia (1412/1997). Vastaanottoraha maksetaan suomalaiselle pankkitilille, Maahanmuuttoviraston prepaid-kortille tai käteisellä.

Kunta voi tarvittaessa auttaa henkilöä vastaanottorahan hakemisessa. Vastaanottokeskus ohjaa kuntaa vastaanottorahaan liittyvissä asioissa.

8.3. Työ- ja opintotoiminta

Kuntamallissa mukana oleville henkilöillä ei ole velvoitetta osallistua vastaanottokeskuksessa järjestettävään työ- ja opintotoimintaan. Heidän tulee kuitenkin suorittaa itsenäisesti suomalaisen yhteiskunnan kurssi. Vastaanottokeskus antaa lisätietoa asiasta. Kurssimateriaalit löytyvät ukrainaksi osoitteesta: <https://migri.fi/suomalaisen-yhteiskunnan-kurssi>

Kuntamallissa mukana olevat henkilöt voivat hakeutua TE-palveluihin. Lisätietoa tilapäistä suojelua saavien työnteko-oikeudesta ja TE-palveluista löytyy TEM:n sivuilta osoitteesta: <https://tem.fi/-/ohje-tilapaista-suojelua-saaville-tilapaista-suojelua-saavalla-on-oikeus-tehda-toita-suomessa>

Henkilöt voivat myös hakeutua kunnan, oppilaitosten, järjestöjen tms. toimijoiden järjestämään suomen tai ruotsin kielen opetukseen. Opetukseen osallistumista voidaan mahdollisesti tukea täydentävällä vastaanottorahalla vastaanottokeskuksesta. TE-palveluiden tuottamat kotoutumista edistävät palvelut ovat kuitenkin ensisijaisia suhteessa muuhun toimintaan.

8.4. Neuvonta ja ohjaus

Myös vastaanottokeskus antaa tarpeen mukaan kuntamallissa mukana oleville henkilöille neuvontaa ja ohjausta. Vastaanottokeskus voi myös toimittaa kunnalle ohjeita, tietoa ja materiaalia henkilöille välitettäväksi ja toimitettavaksi.

Vastaanottokeskuksen neuvonnalla ja ohjauksella ei ole tarkoitus korvata kunnan majoituspalveluun sisältyvää neuvontaa ja ohjausta tai tehdä päällekkäistä työtä.

8.5. Vapaaehtoinen paluu

Vapaaehtoisen paluun avulla henkilö voi palata tuetusti takaisin kotimaahansa tai muuhun maahan, johon hänen pääsynsä on taattu. Tukeen sisältyy ohjaus ja neuvonta, matkajärjestelyissä avustaminen, matkakustannusten korvaus sekä palaajalle annettava avustus, joka voi olla joko käteistä tai hyödyketukea. Edellytyksenä avustuksen ja korvauksen maksamiseksi on se, että asiakas poistuu maasta vapaaehtoisesti pysyväisluonteisessa tarkoituksessa.

Vapaaehtoisen paluun tukea ja neuvontaa antaa sekä avustuksen ja korvauksen myöntää tarvittaessa se vastaanottokeskus, jonka asiakkaaksi henkilö on rekisteröity.

8.6. Vastaanottopalveluista perittävät maksut

Vastaanottopalveluista voidaan periä kohtuullinen, enintään todellisten kustannusten suuruinen maksu. Maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava, jos se vaarantaa ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaisen välttämättömän toimeentulon tai lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamisen. Maksun määrästä säädetään valtioneuvoston asetuksella (975/2011).

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttäjältä voidaan periä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukainen maksu. Mainitun lain 13 §:ää ei sovelleta kansainvälistä suojelua hakevaan, tilapäistä suojelua saavaan eikä ihmiskaupan uhriin.

Mahdollisten maksujen maksamisesta päättää ja maksun määrää maksettavaksi sen vastaanottokeskuksen johtaja, jonka asiakkaaksi henkilö on rekisteröity.

Kuntamallin majoituksessa asuvan henkilön työnteolla ei ole vaikutusta kunnan ja vastaanottokeskuksen väliseen sopimukseen tai kunnalle korvattavaan vuorokausihintaan. Vastaanottopalveluista perittävästä maksusta päättää vastaanottokeskus. Kunta tai muu taho ei saa periä asiakkaalta korvausta kuntamallin majoituksesta.

9. Terveyspalveluiden järjestäminen

Tilapäistä suojelua saavalle henkilölle annetaan terveyspalvelut samoin perustein kuin henkilölle, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa.

9.1. Terveyspalveluiden koordinointi kuntamallissa

Kuntamallissa mukana olevan henkilön terveyspalveluita koordinoi se vastaanottokeskus, jossa henkilö on kirjoilla ja jonka kanssa kunta on tehnyt sopimuksen kuntamalliin kuuluvan majoituspalvelun tuottamisesta.

Terveyspalveluita järjestävät ja tuottavat vakiintuneesti sekä vastaanottokeskukset että vastaanottokeskusten ulkopuoliset yksityiset palveluntuottajat ja julkinen sektori. Terveyspalvelut järjestetään käytännössä näiden toimijoiden yhteistyössä ja yhteistoiminnassa.

Vastaanottokeskuksissa työskentelevät sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat koordinoivat terveydenhuollon kokonaisuutta, järjestävät alkuterveystarkastuksia, pitävät jatkuvaa sairausvastaanottoa ja huolehtivat vastaanoton potilasrekisterin ylläpidosta.

9.2. Vastaanottokeskusten ulkopuolisten terveyspalvelujen käytännön järjestelyt

Terveyspalveluiden järjestelyissä noudatetaan seuraavia yleisiä lähtökohtia:

- Maahanmuuttovirasto on kilpailuttanut tiettyjä terveyspalveluita yksityisiltä palveluntuottajilta vastaanottokeskuksissa käytettäväksi. Näitä palveluita ovat esimerkiksi yleislääkäri- ja tutkimuspalvelut, lausuntopalvelut ja alkuterveystarkastukseen kuuluvat tartuntatautien seulontatutkimukset. Kilpailutetut palveluntuottajat ovat ensisijaisia palveluiden tuottajia edellä mainituissa palveluissa. Näihin palveluihin hakeudutaan pääasiassa keskusten sairaanhoitajien ja terveydenhoitajien kautta ja ohjaamina.
- Kunnat ovat vakiintuneesti järjestäneet äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, suun terveydenhuollonpalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja päivystysluonteisen kiireellisen sairaanhoidon alueellaan. Vastaanottokeskukset korvaavat kunnille näistä palveluista aiheutuneet kustannukset.
- Kunnat ovat vakiintuneesti järjestäneet COVID-19- rokotukset alueellaan.
- Erikoissairanhoidon palveluita järjestävät sairaanhoitopiirit. Vastaanottokeskukset korvaavat sairaanhoitopiireille näistä palveluista aiheutuneet kustannukset.
- Mikäli Maahanmuuttoviraston kilpailuttaman yksityisen palveluntuottajan ei ole mahdollista tuottaa palveluita, vastaanottokeskus sopii vastaavien palveluiden hankkimisesta kunnalta tai toiselta yksityiseltä palveluntuottajalta.
- Vastaanottokeskukset voivat tarvittaessa hankkia toiminta-alueensa yksityisiltä palveluntuottajilta myös muita saatavilla olevia terveyspalveluita.
- Työssäkäyvät henkilöt kuuluvat työterveyshuollon piiriin ja voivat saada myös sitä kautta tarvitsemiaan terveyspalveluita.

9.3. Yhteistyöstä sopiminen

Vastaanottokeskuksen ja kuntamallissa mukana olevan kunnan tulee sopia terveyspalveluihin liittyvistä käytännöistä. Käytännöt voivat vaihdella kunnittain.

10. Tulkkaus

Henkilöllä on oikeus saada tulkkausta vastaanottopalveluihin tai viranomaisen aloitteesta vireille laittamaan asiaan liittyen, mikäli asiakas ei osaa suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi. Asia voidaan tulkita tai kääntää kielelle, jota asiakkaan voidaan perustellusti olettaa ymmärtävän.

Kunta voi käyttää kuntamallin palvelun tuottamisessa tarvittavia tulkkauspalveluita. Kunta huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta tai kääntämisestä myös muussa asiakkaan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Kaikkiin arkisiin tilanteisiin ei kuitenkaan järjestetä tulkkausta, vaan asiat pyritään hoitamaan ilman tulkkia.

Tulkkauksessa käytetään lähtökohtaisesti etätulkkausta. Tulkkauksen hankkii se toimija, jonka palveluun se liittyy.

11. Henkilötietojen käsittely

Kunnan tulee pitää rekisteriä kuntamallissa majoittuvista henkilöistä. Kuntamallin sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen kunta ja vastaanottokeskus voivat vaihtaa tietoja kyseisen kunnan kuntamajoituksessa asuvista henkilöistä.

Kunta toimii kuntamallissa tuottamiensa palvelujen osalta henkilötietojen käsittelijänä. Kunnan käsittelemät ja palvelujen tuottamisessa syntyvät henkilötä koskevat tiedot kuuluvat vastaanottokeskuksen asiakas- ja/tai potilasrekisteriin.

Kunta käyttää palvelujen tuottamisessa omia tietojärjestelmiään.

Kunta ei käsittele henkilötietoja muihin tarkoituksiin kuin niihin, jotka sille on toimeksiannolla annettu.

Kuntamallin sopimuksen liitteenä on henkilötietojen käsittelyn ehdot, jossa käydään yksityiskohtaisemmin läpi henkilötietojen käsittelyä.

12. Asiakkaan majoituskunnasta päättäminen

Kuntamallin tarkoituksena on, että henkilöt voivat asettua majoittumaan siihen kuntaan, johon he ovat Suomeen tullessaan hakeutuneet. Tavoitteena on että, henkilö asuu samassa kunnassa sen ajan, kun hän saa tilapäistä suojelua.

Mikäli henkilö päättää asettua asumaan Suomeen, voi hän mahdollisesti jatkaa asumista kunnan tarjoamassa asunnossa.

1.5. jälkeen Suomeen saapuneiden henkilöiden majoituspaikan päättää lähtökohtaisesti Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus.

Maahanmuuttovirasto pyytää ilmoittamaan Ukrainasta vapaaehtoisilla kuljetuksilla saapuvista henkilöistä. Ohjeet yksityisten henkilöiden tai toimijoiden järjestämien kuljetusten ilmoittamiseksi löytyvät Maahanmuuttoviraston sivuilta: www.migri.fi.

Kunnan ei tarvitse majoittaa kuntaan hakeutuvia henkilöitä, mikäli kunta ei sitä halua tai kunnalla ei ole siihen mahdollisuuksia. Mikäli kunta on kuitenkin valmis majoittamaan henkilöitä, tulee kunnan olla yhteydessä lähimpään vastaanottokeskukseen tarkempien ohjeiden saamiseksi.

Kunta voi myös ilmoittaa alueen vastaanottokeskukselle tai osoitteeseen kunnat@migri.fi, mikäli kuntaan voidaan majoittaa vastaanottokeskuksen ohjaamana tilapäistä suojelua saavia henkilöitä.

12.1. Asiakassirrot

Mikäli kunnassa jo majoittuva henkilö haluaa siirtyä toiseen kuntaan, tulee siirrosta sopia yhteistyössä vastaanottokeskuksen ja vastaanottavan kunnan kanssa. Siirrot kuntien välillä eivät lähtökohtaisesti ole toivottavia. Siirto voi kuitenkin olla tarpeellinen esimerkiksi, jos henkilöllä on perheenjäsen toisessa kunnassa tai vastaanottokeskuksessa, jos henkilö ei saa tarvitsemiansa terveydenhuollon palveluita nykyisessä asuinkunnassaan tai jos henkilöllä muita yksilöllisiä erityistarpeita. Myös työ toisessa kunnassa voi olla peruste siirrolle. Tällöin henkilölle ei kuitenkaan voida välttämättä osoittaa vastaanottokeskuspaikkaa tai kuntamallin majoituspaikkaa, vaan henkilö voi joutua järjestämään majoituksensa itse yksityismajoituksessa. Vastaanottokeskus arvioi siirron tarpeellisuuden.

Myös yksityismajoituksessa asuvan henkilön siirtymisestä kuntamallin asuntoon tai kuntamallista yksityismajoitukseen tulee olla yhteydessä vastaanottokeskukseen.

Kunnan tulee ilmoittaa välittömästi vastaanottokeskukseen, mikäli henkilö on suunnittelemassa siirtymistä toiseen kuntaan. Kunnan tulee myös huomioida, että kunta ei saa korvauksia henkilöstä, joka on jo rekisteröitynyt toisen kunnan majoitettavaksi.

13. Kustannusten korvaaminen

Vastaanottokeskus korvaa kunnalle sopimuksen mukaisten majoituspalveluiden ja ohjauspalveluiden tuottamisesta sopimuksessa määritellyn kuntakohtaisen majoitusvuorokausihinnan. Hinta maksetaan jokaista majoittunutta henkilöä kohden.

Majoituspalvelujen kustannuksen korvataan perustuen seuraavaan laskentakaavaan:

(Kunnan ARA-vuokratason neliöhinta _____ €/m²* 60 m²
(kaksio)) /3 henkilöllä/30 vrk+ muut kulut.

Muiden kulujen korvaus on 2,4 € per henkilö. Muihin kuluihin sisältyy: asuntojen kalustus, sähkö, vesi, jätehuolto, huoltotyöt, vakuutukset, asuntojen ennallistaminen sekä henkilöille annettava ohjaus ja neuvonta.

Vastaanottokeskus seuraa kuntamallin majoitusvuorokausia, jotka perustuvat keskuksen asiakäsittelyjärjestelmään (UMA – järjestelmä) tehtyihin asiakasrekisteröinteihin. Rekisteriä koottaessa tarkistetaan, että siihen kuuluvat henkilöt ovat hakeneet tai saavat tilapäistä suojelua. Vastaanottokeskus toimittaa rekisteristä poimitun asiakaslistan kuntaan joka kuukauden päätyttyä. Kunta tarkistaa listauksen ja tekee sen perusteella laskun vastaanottokeskukselle kuukausittain.

Vastaanottokeskus tekee jokaiselle kuntamallin kunnalle omat kustannuspaikat, joiden avulla seurataan kuntamallista aiheutuneita kustannuksia.

13.1. Laskun liitteenä toimitettavat tiedot

Kunnan tulee pitää rekisteriä kuntamallissa asuvista henkilöistä. Kunta toimittaa seuraavat tiedot vastaanottokeskukselle toimitettavan laskun liitteenä kuukausittain vastaanottokeskukseen:

- majoitetun henkilön nimi
- UMA numero
- osoite, johon kunta on henkilön majoittanut

Kunnan ja vastaanottokeskuksen rekisterit tarkistetaan sopimuksen teon jälkeen. Kunnan ja vastaanottokeskuksen on hyvä tehdä tiivistä yhteistyötä ja käydä läpi kuntamallin majoittujien määrät ja henkilöiden nimet säännöllisesti.

Vastaanottokeskus ohjeistaa kuntaa tarkemmin laskuttamiseen liittyvissä asioissa.

13.2. Muut korvattavat kustannukset

Kunta järjestää kunnan normaalina toimintana tilapäistä suojelua hakeville ja saaville henkilöille kuntamalliin liittyvän majoitus – ja ohjauspalvelun lisäksi myös muita palveluita, joiden osalta kunnille korvataan niistä aiheutuvat asianmukaiset ja todelliset toteutuneet kustannukset.

Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi seuraavat:

- Terveyspalvelut: äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, suun terveydenhuollonpalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja päivystysluonteisen kiireellisen sairaanhoidon sekä COVID-19-

rokotukset alueellaan. Tämän lisäksi voidaan erikseen keskustella muiden terveysten palveluiden järjestämisestä. (ks. kpl 9.)

- Tulkkaukset (ks. kpl 10.)
- Lastensuojelu: vastaanottokeskus korvaa kunnalle lastensuojelusta aiheutuneet kustannukset

13.3. Kustannukset, joita ei korvata

Kuntamalli

Vastaanottokeskus ei korvaa kunnalle:

- tyhjistä, kalustetuista asunnoista tai varallaolosta
- sellaisen henkilön majoittamisesta, joka on rekisteröity asukkaaksi toiseen kuntaan tai vastaanottokeskukseen
- turvapaikanhakijoiden tai muiden kuin tilapäistä suojelua saavien tai hakevien henkilöiden majoittamisesta
- vastaanottolain 18 §:n mukaisessa yksityismajoituksessa asuvien henkilöiden majoituksesta tai ohjauksesta

Lisäksi kunnan tulee huomioida, että kausityöntekijät, jotka majoittuvat marja- tai maatiloilla eivät kuulu kuntamalliin. Kausityöntekijöiden majoittuminen marja- tai maatiloilla ei ole kuntamallin mukaista asumista, eikä vastaanottokeskus korvaa siitä aiheutuneita kustannuksia.

Peruopetus ja esiopetus

Perusopetuslain (1998/628) 4§:n mukaan kunta on velvollinen järjestämään alueellaan asuville ja oleskeleville oppivelvollisuusikäisille lapsille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Säännös koskee myös tilapäistä suojelua hakevia ja saavia, joilla on oikeus perus- ja esiopetukseen, mutta ei oppivelvollisuutta. Kunta vastaa perusopetuksen ja oppilashuollon kustannuksista.

Varhaiskasvatus

Lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen säädetään varhaiskasvatuslaissa (540/2018). Sen mukaan kunnan tulee järjestää varhaiskasvatusta lapsille, joiden kotikunta kyseinen kunta on. Lisäksi kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta lapselle, joka asuu kunnassa huoltajiensa työn, opiskelun, sairauden tai vastaavien syiden vuoksi, vaikka lapsella ei ole Suomessa kotikuntaa tai lapsen kotikunta on kotikuntalain perusteella toinen kunta.

Varhaiskasvatus ei ole vastaanottolain mukaista sosiaalipalvelua. Kun kunta järjestää varhaiskasvatusta turvapaikanhakijalapselle varhaiskasvatuslain perusteella, kunta vastaa toiminnan kustannuksista. Mikäli varhaiskasvatusta järjestetään välttämättömänä lastensuojelulain mukaisena tukitoimena, on kunnalla näissä tilanteissa oikeus laskuttaa vastaanottokeskusta lastensuojelun tukitoimista.

14. Valvonta

Vastaanoton valvonta ja ohjaus kuuluvat Maahanmuuttovirastolle. Valvontaa tehdään vastaanottojärjestelmän valvontaohjelman mukaisella tavalla.

Vastaanottokeskus ei vastaa kunnan toiminnasta ja tuottamien majoitus- ja ohjauspalveluiden laadusta. Vastaanottokeskus ei myöskään valvo kunnan järjestämää majoitusta tai majoituksen järjestämistä. Mikäli kunnan järjestämässä toiminnassa on havaittavissa puutteita, on vastaanottokeskus tarvittaessa yhteydessä Maahanmuuttovirastoon tai Aluehallintovirastoon.

Tilapäistä suojelua hakeneen tai saavan henkilön voi tarvittaessa ohjata tekemään kantelun kuntamallin- tai vastaanottopalveluiden toteutumisesta osoitteeseen migri@migri.fi.